

Pedagogisch beleid Kindercentra

Kindercentra Berend Botje

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	3
1.1 Wie is Berend Botje?	3
1.2 Wat doet Berend Botje?	3
1.3 Wat is het doel van dit beleid?	3
Hoofdstuk 2 Pedagogische visie.....	4
2.1 Visie op kinderopvang	4
2.2 Visie op kinderen	4
2.3 Visie op opvoeden binnen de kinderopvang.....	5
Hoofdstuk 3 Pedagogische doelen	6
3.1 Het opvoeddoel: emotionele veiligheid.....	6
3.2 Het opvoeddoel: persoonlijke competenties ontwikkelen	7
3.3 Het opvoeddoel: sociale competenties ontwikkelen	10
3.4 Het opvoeddoel: eigen maken van normen en waarden	11
3.5 Kindvolgsysteem	12
Hoofdstuk 4 Pedagogische subdoelen.....	14
4.1 Kinderen zijn zelfstandig	14
4.2 Kinderen zijn uniek	15
4.3 Kinderen zijn nieuwsgierig en leergierig.....	15
4.4 Kinderen zijn creatief	16
Hoofdstuk 5 Ouders	18
Hoofdstuk 6 Professionaliteit en ondersteuning pm'er	19
Hoofdstuk 7 Drie-uursregeling en Achterwachtregeling	21
Hoofdstuk 8 Wennen en extra opvangdagen	22
Hoofdstuk 9 Gezonde gewoontes	24
Hoofdstuk 10 Voorlezen.....	26
Hoofdstuk 11 Inrichting	29
Hoofdstuk 12 Open deuren.....	33
Hoofdstuk 13 VVE Startblokken	34
Bronnen	35
Bijlage 1 Locatiegebonden werkplan	36

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Wie is Berend Botje?

Berend Botje is in 1992 begonnen als gastouderbureau in de regio West-Friesland. Inmiddels zijn wij uitgegroeid tot een van de grootste kinderopvangorganisaties van Noord-Holland. Naast de flexibele en kleinschalige gastouderopvang bieden we in onze kindercentra verschillende vormen van opvang aan. In de kindercentra worden hele- en halve dagopvang (HDO/HAD) en peuterspeelgroepen (PSG) aangeboden voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar.

Daarnaast bieden wij ook buitenschoolse opvang (BSO) voor kinderen van 4 tot 13 jaar onder de naam ClubBB.

1.2 Wat doet Berend Botje?

Berend Botje biedt kinderopvang die een aanvulling is op de opvoeding thuis en op school. Wij bieden een omgeving waar kinderen gestimuleerd worden in hun ontwikkeling. Maar vooral bieden wij kinderopvang waar kinderen met plezier naar toe gaan.

1.3 Wat is het doel van dit beleid?

Het pedagogisch beleid maakt het voor alle betrokken partijen duidelijk wat de visie en missie is van Berend Botje. En het maakt duidelijk hoe deze vertaald worden naar de pedagogische praktijk. Door onze pedagogische visie op te schrijven wordt deze toetsbaar en levert dit een bijdrage aan de kwaliteit van de opvang.

Dit beleid is geschreven voor:

- **Ouders**
Het pedagogisch beleid maakt ouders duidelijk vanuit welke visie wij werken en welke opvoedingsdoelen wij nastreven.
- **Medewerkers**
Voor medewerkers is het pedagogisch beleid de basis die hun dagelijks handelen met kinderen bepaalt.
- **Controlerende instanties**
Dit pedagogisch beleid geeft controlerende instanties inzicht in het gevoerde beleid en maakt de kwaliteit toetsbaar.

N.B. Het pedagogisch beleid is geschreven in vrouwelijke vorm. Hiervoor is gekozen omdat het overgrote deel van de pedagogisch medewerkers (pm'ers) vrouw is. Met "zij" worden echter ook de mannelijke pm'ers bedoeld.

Hoofdstuk 2 Pedagogische visie

De kinderopvang in Nederland is in 2005 vastgelegd in de Wet kinderopvang. In deze wet staat onder andere beschreven dat elke kinderopvangorganisatie verplicht is om een pedagogisch beleid te schrijven. Dit beleid moet de kwaliteit van de kinderopvang waarborgen.

In het pedagogisch beleid moeten onder andere de vier opvoeddoelen van em. prof. dr. Riksen-Walraven beschreven staan. In de komende hoofdstukken beschrijven wij deze opvoeddoelen en onze pedagogische visie en lichten wij toe hoe wij daar in de praktijk mee omgaan.

2.1 Visie op kinderopvang

In de afgelopen jaren is de kinderopvang als sector in Nederland enorm gegroeid. Voor veel werkende ouders en hun kinderen is de kinderopvang een onderdeel van hun leven geworden. Samen met het gezin en het onderwijs vormt de kinderopvang de driehoek die de opvoedingsomgeving van kinderen wordt genoemd.

Wij zien ouders en het onderwijs dan ook als partners in de opvoeding, die grotendeels dezelfde opvoeddoelen hebben. De kinderopvang, het gezin en het onderwijs willen kinderen een veilige omgeving bieden waarin ze kunnen leren, spelen en opgroeien. Wij streven naar een goede samenwerking met ouders en willen een betrouwbare partner zijn voor kinderen en ouders. Tot slot vinden wij het erg belangrijk dat een kind met plezier naar Berend Botje gaat.

2.2 Visie op kinderen

Berend Botje gaat ervan uit dat een kind 100 talen heeft:

*Het kind bestaat uit honderd.
Het kind heeft
honderd talen
honderd handen
honderd gedachten
honderd manieren van denken,
van spelen, van spreken.
Honderd, altijd weer honderd
manieren van luisteren
verwonderen en liefhebben
honderd vreugden
om te zingen en te begrijpen
honderd werelden
om te ontdekken*

(uit een gedicht van Loris Malaguzzi)

Een kind laat al wijzend, spelend, tekenend, bewegend en pratend zien en horen wat hem of haar bezighoudt. Een kind krijgt bij Berend Botje de kans om al die talen (en talenten) te laten zien. Onze visie op kinderen is gebaseerd op de visie van pedagogische stroming Reggio Emilia en de visie zoals beschreven in het Voor- en Vroegschoolse-programma (VVE) Startblokken van Basisontwikkeling. Beide visies hebben als kern dat ieder kind wordt geboren met de natuurlijke drang om zich te ontwikkelen. Elk kind is van nature nieuwsgierig en wil zijn of haar omgeving ontdekken. Wanneer een kind goed gehecht is aan zijn of haar opvoeders, neemt het kind initiatief om op onderzoek uit te gaan. Het kind zoekt contact met mensen om zich heen en heeft een drang om zelfstandig te worden.

Elk kind heeft basisvaardigheden die het in zijn of haar leven steeds verder ontwikkelt. Om deze vaardigheden verder te ontwikkelen moet het kind hiertoe de kans krijgen. Dit kan het kind onder andere doen door te spelen en te onderzoeken. Door steeds te blijven oefenen verbetert een kind zijn of haar vaardigheden.

Ieder kind is uniek en heeft zijn eigen interesses en talenten. Ieder kind heeft dan ook een eigen benadering nodig. De ontwikkeling van deze talenten hangt onder meer af van de interesses van het kind. Maar ook de benadering van het kind, de omgeving en de maatschappij waarin het kind opgroeit hebben hier een grote invloed op. Tegenwoordig leren kinderen in de Westerse wereld bijvoorbeeld op jonge leeftijd al veel indrukken te verwerken van de computer en televisie. Hierdoor zijn kinderen meer visueel ingesteld dan vroeger.

2.3 Visie op opvoeden binnen de kinderopvang

Zoals al eerder benoemd is de kinderopvang een belangrijke medeopvoeder van kinderen. De pm'ers van Berend Botje zorgen voor een omgeving die voor het kind uitnodigend, vertrouwd en tegelijkertijd stimulerend is. Zij observeren een kind om te zien wat hem of haar bezighoudt en gaan hierop in. Zij bieden materiaal aan en zetten de kaders neer waarbinnen het kind samen met andere kinderen veilig kan spelen en experimenteren.

Bij Berend Botje staan vier opvoeddoelen centraal. De eerste, en belangrijkste, is dat het kind zich veilig voelt bij de opvang. Alleen wanneer dit het geval is, is een kind in staat om zich verder te ontwikkelen. Ten tweede krijgt een kind de gelegenheid om zijn persoonlijke competenties, zoals motorische competenties en emotieregulatie, te ontwikkelen. Dit geeft het kind het vertrouwen in zichzelf. Deze competenties zijn van belang om zich later staande te kunnen houden in de wereld, eerst als kind en later als volwassene. Ten derde bieden wij een kind de gelegenheid om zijn sociale competenties te ontwikkelen. Door veel samen te spelen doen kinderen een schat aan sociale kennis en vaardigheden op. Een kind leert namelijk het beste van bekende leeftijdsgenootjes. Als laatste krijgt een kind de gelegenheid om zich verschillende normen en waarden eigen te maken. Een kind leert met name van andere kinderen, maar ook van volwassenen. Het leert wat wel en niet kan. We leren een kind dat anders niet fout is, maar gewoon anders.

Deze opvoeddoelen sluiten aan bij de visie van prof. dr. Riksen-Walraven en vallen binnen het kader van de Wet kinderopvang en Wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang (Wet IKK). De doelen worden in het volgende hoofdstuk verder toegelicht. De uitwerking van de doelen is gebaseerd op het Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang.

Samen ontdekken bij Berend Botje

Hoofdstuk 3 Pedagogische doelen

Bij Berend Botje worden de vier opvoeddoelen van Riksen-Walraven nagestreefd. De uitwerking van deze vier doelen wordt in dit hoofdstuk beschreven.

3.1 Het opvoeddoel: emotionele veiligheid

Het eerste en belangrijkste opvoeddoel van Berend Botje is:

We willen dat kinderen zich emotioneel veilig voelen als ze op de opvang zijn.

We vinden het belangrijk dat een kind zich veilig en op zijn gemak voelt. Een kind dat zich veilig voelt, voelt zich vrij om de ruimte te ontdekken en om te spelen en te leren.

Het gevoel van emotionele veiligheid draagt eraan bij dat een kind zich prettig voelt. Wanneer het kind zich emotioneel veilig voelt dan wordt het uitgedaagd in zijn of haar ontwikkeling. Het zal de wereld om zich heen gaan ontdekken en het gaat zelf spelen.

Emotionele veiligheid is het eerste en belangrijkste opvoeddoel, want zonder deze veiligheid kunnen de andere opvoeddoelen niet behaald worden.

In de praktijk

We proberen emotionele veiligheid te bereiken door te werken met een vaste groep, met vaste gezichten, met een duidelijke inrichting van het kindercentrum en met een vaste dagstructuur en regels.

Vaste groep en vaste gezichten

Een kind voelt zich veilig als het zoveel mogelijk wordt opgevangen op een vaste groep. Op deze groep zijn steeds dezelfde kinderen en dezelfde pm'ers. De pm'ers zijn het vaste gezicht en aanspreekpunt van een kind. Een kind zal tijd nodig hebben om de pm'er te vertrouwen. Daarom hebben we extra aandacht en tijd voor een kind (en de ouders) dat voor het eerst naar de opvang komt (zie Hoofdstuk 8 Wennen en ruilen). Als een kind moeite heeft om te wennen, zoekt de pm'er naar oplossingen om het wenproces beter te laten verlopen.

Daarna werkt de pm'er aan de vertrouwensband door open en direct te communiceren met zowel het kind als de ouders. We geven de pm'er hierin houvast door diverse cursussen aan te bieden op het gebied van interactievaardigheden en gespreksvoering. De pm'er zal sensitief moeten zijn, zodat ze de signalen van het kind kan oppikken. Ze kan hierdoor passend reageren op deze signalen. Daarbij is ze zich ervan bewust dat elk kind uniek is. Elk kind heeft zijn eigen behoeften en reageert op zijn eigen wijze.

Ieder kind is uniek en heeft een eigen benadering nodig

De pm'er kan de wensen, gedachten en emoties van het kind verwoorden. Ze benoemt bijvoorbeeld dat het kind vrolijk is of verdrietig. Met jonge kinderen zal de pm'er één-op-één communiceren, maar met oudere kinderen vaker in een groep. Oudere kinderen voelen zich namelijk juist emotioneel veilig als ze als groep worden aangesproken. Verder is de pm'er voorspelbaar en betrouwbaar. Ze geeft een kind het gevoel dat het er mag zijn. En ze doet elke dag haar best om het kind beter te leren kennen. Ze maakt hierbij plezier en praat met het kind over de emoties en ervaringen van het kind.

Niet alleen de pm'ers zijn vaste gezichten voor het kind, maar ook de andere kinderen van zijn of haar groep. Het kind zal zich veilig voelen als het iedere dag deze vaste gezichten ziet. Het krijgt daardoor de kans om vrienden te maken. Het kind leert om te gaan met de emoties en ervaringen van anderen. De pm'er leert dit aan de kinderen door met elkaar activiteiten te doen. Tijdens de activiteiten hebben de kinderen plezier of ontstaan er juist conflicten. Hierdoor ontstaat het groepsgevoel dat ook voor jonge kinderen zo belangrijk is. De pm'er stimuleert dit gevoel van verbondenheid door de kinderen samen te laten spelen. Maar ze laat de kinderen ook samen delen en hun conflicten oplossen. En ze moedigt ze aan om zich te verplaatsen in de gevoelens van de andere kinderen.

Inrichting

Naast de vaste groep en de vaste gezichten is het voor het kind belangrijk dat het zijn omgeving herkent. Daarom zorgen we ervoor dat de inrichting van het kindercentrum kindvriendelijk is en bekend en vertrouwd aanvoelt. De groepen van het kindercentrum zijn ingedeeld door middel van activiteitenplekken. Op de ene activiteitenplek kan het kind uitgebreid en actief spelen en in de andere activiteitenplek kan het zich terugtrekken om bijvoorbeeld rustig een boek te lezen.

Het kind wordt zoveel mogelijk in zijn eigen vaste groepsruimte opgevangen. Deze ruimte is bekend voor het kind. Het kind voelt zich veilig en zal hierdoor ongestoord kunnen spelen en leren. Het kind speelt met speelgoed dat past bij zijn of haar leeftijd. Dit speelgoed daagt het kind uit om te ontdekken. Daarnaast speelt het kind met de verschillende materialen die de pm'er hem of haar geeft. De materialen variëren van educatieve spelletjes tot gerecycled materiaal (zie Hoofdstuk 11 Inrichting).

Dagstructuur en regels

Tot slot zorgen de dagstructuur en de duidelijke, vaste regels op de groep ervoor dat het kind zich emotioneel veilig voelt. Elke groep heeft een vast en herkenbaar dagritme. Binnen dit ritme is ruimte voor (spontane) activiteiten. De pm'er plant activiteiten die aansluiten bij de behoeften en de ontwikkeling van de kinderen. Ze houdt rekening met de gewoontes en de rituelen van het kind. En ze besteedt aandacht aan specifieke "life-events" zoals de verjaardag van het kind, de geboorte van een broertje of zusje of de vakantie. Het kind zal zich hierdoor thuis voelen bij Berend Botje.

3.2 Het opvoeddoel: persoonlijke competenties ontwikkelen

Het tweede opvoeddoel dat Berend Botje belangrijk vindt, is:

We bieden kinderen de gelegenheid om persoonlijke competenties te ontwikkelen.

Een kind ontwikkelt deze competenties door te spelen en te experimenteren. Het kan zich door de persoonlijke competenties bijvoorbeeld aanpassen aan verschillende situaties en het kan hierdoor problemen oplossen. Doordat een kind op jonge leeftijd persoonlijke competenties ontwikkelt, kan het zich later redden in de maatschappij.

In het pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang is omschreven waardoor persoonlijke competenties kunnen worden gestimuleerd:

- Fysieke ontwikkeling: motorische en zintuiglijke ontwikkeling

- Taalontwikkeling
- Denken en beginnende rekenvaardigheid
- Onderzoekend leren
- Gezonde leefstijl
- Kunst, cultuur en creativiteit
- Executief functioneren en zelfregulatie

In de praktijk

We willen een kind spelenderwijs uitdagen in de ontwikkeling van zijn of haar motorische vaardigheden, cognitieve vaardigheden, taalvaardigheden en creatieve vaardigheden. Door deze vaardigheden kan een kind steeds zelfstandiger functioneren in een veranderende omgeving. De persoonlijke competenties die het hiervoor nodig heeft, stimuleren we door de volgende categorieën:

Fysieke ontwikkeling: motorische en zintuiglijke ontwikkeling

Het eerste ontwikkelingsgebied is de fysieke ontwikkeling. Hoe een kind zich fysiek ontwikkelt en in welk tempo is deels genetisch bepaald. Dit betekent dus dat de ontwikkeling lijkt op hoe zijn of haar ouders zich hebben ontwikkeld. Maar niet alleen de ouders zijn van invloed, de omgeving is dit ook. Deze moet veilig zijn en uitdaging en variatie bieden. Daarnaast moet de omgeving de ontwikkeling van een kind prikkelen. Het kind moet uitgedaagd worden om dingen te gaan leren die hij of zij nog niet kan.

Omdat een kind van nature nieuwsgierig en onderzoekend is, zal het zich sneller ontwikkelen als de omgeving stimulerend is. De pm'er helpt het kind bij zijn of haar motorische ontwikkeling. De pm'er is daarom enthousiast en actief over bewegen. Dit bewegen wordt gedaan tijdens dagelijkse bezigheden. Het kind oefent bijvoorbeeld met staan en lopen, helpt met tafeldekken en knipt en knutselt met verschillende materialen. Tijdens het buitenspelen oefent een kind voornamelijk de grove motoriek. Het kind leert dan ook over de verschillende ondergronden en weertypes. Op een aantal locaties kan het kind bewegen en spelen in een speel/gymzaal.

Wij gymmen en onderzoeken de wereld.

Taalontwikkeling

Het tweede ontwikkelingsgebied, taalontwikkeling van een kind begint al vanaf de geboorte. Een baby maakt duidelijk dat hij of zij iets wil door te huilen. Bovendien hoort een baby de hele dag gesproken woorden. Hierdoor zal hij of zij uiteindelijk zelf gaan praten. De pm'er stimuleert de taalontwikkeling door alles wat een kind doet te verwoorden. Daarnaast stelt de pm'er het kind vragen en herhaalt onjuist taalgebruik op de juiste manier. Verder wordt de ontwikkeling gestimuleerd door het kind voor te lezen en samen liedjes te zingen.

Oudere kinderen op de BSO leren bijvoorbeeld van gesprekken tijdens eetmomenten, (voor)lezen en het schrijven van rijmpjes.

Denken en beginnende rekenvaardigheid

Het derde ontwikkelingsgebied is denken en beginnende rekenvaardigheid. Deze categorie sluit aan bij de spontane nieuwsgierigheid van een kind en gaat vooral over het ontwikkelen van getalbegrip en wiskundige inzichten. De pm'er stimuleert een kind op dit gebied, maar stuurt het niet. Dit doet de pm'er door bijvoorbeeld telspelletjes te spelen met het kind of door het kind te vragen om een bouwwerk te ontwerpen en te maken. Hierbij zal de pm'er begrippen benoemen als "eerste, laatste, groter, zwaarder". We vinden het belangrijk dat jonge kinderen deze begrippen leren met echte materialen.

Onderzoekend leren

Een jong kind speelt manipulerend spel. Dit betekent dat het op natuurlijke wijze de eigenschappen van voorwerpen verkent en probeert wat het met deze voorwerpen kan doen. Hierdoor ontdekt een kind wat oorzaken en gevolgen zijn. Eerst zal een kind dit per toeval doen, maar later steeds meer bewust. Dit is onderzoekend leren.

Wanneer de taalontwikkeling van een kind vordert, ontdekt het dat voorwerpen en handelingen steeds meer met elkaar te maken hebben. De pm'er laat een kind ervaringen opdoen en verwoordt deze. Het kind zal hierdoor de wereld om zich heen steeds beter leren begrijpen. De pm'er stimuleert dit door verschillende activiteiten te doen met het kind en te vragen wat er gebeurt tijdens deze activiteiten. Als er bijvoorbeeld wordt buiten gespeeld, vraagt de pm'er aan het kind: "Wat gebeurt er met sneeuw als de zon gaat schijnen?" of "Hoe komt het dat je schaduw soms groter is dan jijzelf en soms kleiner?" Door samen na te denken en te overleggen, stimuleert de pm'er het kind om zelf na te denken.

Gezonde leefstijl

Aan de categorie gezonde leefstijl besteedt Berend Botje veel aandacht. Hoe we dit doen, is te lezen in het Veiligheids- en gezondheidsbeleid. Verder wordt in hoofdstuk 9 Gezonde gewoontes aandacht besteedt aan dit onderwerp.

Wij hebben er bijvoorbeeld voor gekozen om kinderen water (met fruit) of thee te schenken in plaats van limonadesiroop.

Kunst, cultuur en creativiteit

Naast de gezonde leefstijl vinden we kunst, cultuur en creativiteit belangrijk. Wij geloven dat elk kind, op zijn of haar eigen wijze, creatief is. We stimuleren dit dan ook en volgen hierin de denkwijze van Reggio Emilia. In paragraaf 4.4 Kinderen zijn creatief leggen we uit hoe we dat in de praktijk doen.

Executief functioneren en zelfregulatie

Tot slot is executief functioneren en zelfregulatie van belang bij het ontwikkelen van persoonlijke competenties van een kind. Executieve functies zijn de functies van de hersenen die het handelen en het gedrag besturen. Deze functies helpen ook bij het stellen van doelen en het waarmaken van die doelen. Daarnaast helpen ze bij het in balans houden van de behoeften van het kind. Een kind met een goed ontwikkelde zelfregulatie kan kiezen hoe het zijn of haar emoties uit. En het kind weet hoe deze emoties invloed hebben op de gedachten en acties. Dit alles betekent dus dat goed ontwikkelde executieve functies en zelfregulatie zorgen dat een kind betekenisvol, planmatig en doelgericht gedrag vertoont.

De pm'er stimuleert deze ontwikkeling met verschillende spelletjes. Door (bord)spellen te spelen worden de executieve functies "plannen" en "keuzes maken en afwegen" gestimuleerd. Door het aanleren van iets nieuws, bijvoorbeeld door een balspelletje, worden veel verschillende executieve functies geprikkeld. Andere activiteiten die de pm'er kan doen met het kind zijn: liedjes met bewegingen (bijv. hoofd, schouders, knie en teen), geheugenspellen, rollenspellen en puzzels.

3.3 Het opvoeddoel: sociale competenties ontwikkelen

Het derde opvoeddoel dat Berend Botje nastreeft is:

We bieden het kind de gelegenheid om sociale competenties te ontwikkelen.

Met sociale competenties worden sociale kennis en vaardigheden bedoeld, zoals wachten op je beurt en samenwerken. Een baby heeft vanaf de geboorte contact met andere mensen. En naar mate een kind ouder wordt, wordt het aantal contacten steeds groter. Het is voor een kind dus van groot belang dat het sociale competenties ontwikkelt. Deze competenties kan het gebruiken om goed met andere mensen om te gaan.

Wij besteden daarom veel aandacht aan de ontwikkeling van sociale competenties. Het kind ontwikkelt deze onder andere door te spelen met bekende leeftijdsgenoten. Elk kind heeft al wel sociale kennis en vaardigheden, maar kan deze oefenen en verbeteren in het spel. Dit kan bijvoorbeeld door het spelen van rollenspellen. De pm'er houdt hierbij de grenzen in de gaten en grijpt in als het nodig is. De pm'er luistert, stimuleert en observeert en geeft het goede voorbeeld. Samen met de kinderen zorgt de pm'er voor een vertrouwde en veilige sfeer op de groep. In deze sfeer kunnen de kinderen hun sociale competenties verder ontwikkelen.

In de praktijk

We zorgen ervoor dat een kind zijn of haar sociale competenties kan ontwikkelen door het op een vaste stamgroep te plaatsen. Zo heeft het kind bijna altijd een paar vaste speelkameraadjes in dezelfde leeftijdscategorie. Hiermee kan het de sociale competenties oefenen en uitbreiden. De kinderen kennen elkaar vaak goed door de kleinschaligheid van de groep. Hierdoor kunnen ze beter met elkaar communiceren. Dit doen ze niet alleen verbaal. Maar ze communiceren juist ook non-verbaal door hun houding, mimiek, fantasie, in hun spel en via tekeningen. Het spel verdiept zich, net als de sociale kennis en vaardigheden van het kind.

Naast de leeftijdsgenootjes treft het kind op het kindercentrum vaak ook jongere of oudere kinderen. Het kind krijgt hierdoor de gelegenheid om zich te verplaatsen in anderen. Het leert om de jongste kinderen te helpen en hen bijvoorbeeld te troosten als ze verdrietig zijn. En het kind leert van de vaardigheden van de oudere kinderen door ze na te doen of om hulp te vragen. De verhalen en ervaringen van andere kinderen zijn leerzaam. Daarmee zijn kinderen elkaars eerste en belangrijkste opvoeder.

De pm'er helpt bij het ontwikkelen van de sociale vaardigheden van het kind. De pm'er zal het kind eerst goed observeren. Zo krijgt de pm'er een idee van wat het kind wel of niet kan en tegen welke moeilijkheden het aanloopt. Kinderen hebben vooral op jonge leeftijd onderling conflicten die ze niet zelf kunnen oplossen. De pm'er zal de kinderen altijd eerst vragen of ze zelf oplossingen kunnen bedenken. Als dit de kinderen niet lukt, dan zal de pm'er suggesties doen die passen bij de leeftijd van de kinderen.

Het kind leert dus door te proberen. Maar het leert ook veel (sociale) vaardigheden door deze na te doen. Het kind let het meest op het gedrag van volwassenen die voor hem of haar belangrijk zijn. De pm'er geeft dus altijd het goede voorbeeld. En zal ideeën uitwisselen met een collega over zowel het observeren als het handelen. Het sociale gedrag van de pm'er wordt namelijk beïnvloed door de eigen ervaringen en ideeën. Door te overleggen met een collega kan de pm'er andere inzichten krijgen.

Sociale competenties kunnen vanaf de geboorte gestimuleerd worden. De pm'er zal daarom tegen een baby praten en reageren op zijn of haar gebrabbel. Het kind leert hierdoor het principe van beurten wisselen tijdens een gesprek. Een peuter oefent zijn of haar sociale vaardigheden door met andere kinderen samen te spelen en te delen. De pm'er helpt hierbij door dit te benadrukken. De pm'er laat een kind oefenen door vragen te stellen ('mag ik de

pop?'). Wanneer een kind de basisschoolleeftijd heeft bereikt, kan het zich steeds beter inleven in een ander. De pm'er stimuleert dit door rollenspellen te spelen en door de kinderen samen hun conflicten te laten oplossen.

Samenwerken en samen spelen, we leren van elkaar

3.4 Het opvoeddoel: eigen maken van normen en waarden

Het vierde opvoeddoel dat Berend Botje nastreeft is:

We bieden kinderen de gelegenheid zich normen en waarden eigen te maken.

Een kind leert de normen en waarden van het gezin waarin het opgroeit. Het weet al snel wat wel en wat niet mag of kan. Het leert bijvoorbeeld dat schoppen niet mag. En het kind leert dat speelgoed delen juist goed is. Hierdoor leren ze deze normen en waarden kennen. Wanneer een kind ouder wordt, wordt zijn of haar leefomgeving groter. Het kind leert dan dat bij anderen soms andere normen en waarden gelden.

Wij vinden het belangrijk om kinderen te leren dat andere normen en waarden niet per definitie beter of slechter zijn, maar gewoon anders. De pm'er is zich ervan bewust dat hij of zij hierin een belangrijke voorbeeldfunctie heeft.

In de praktijk

Op het kindercentrum draagt de pm'er verschillende normen en waarden over aan het kind. Dit zijn omgangsvormen, zoals gedag zeggen als je weggaat. Maar het zijn ook praktische situaties, zoals handen wassen na toiletbezoek. Het kan zijn dat de normen en waarden van de groep anders zijn dan die van de ouders. Hier leert het kind van. Het kind kan prima omgaan met verschillende normen en waarden. De pm'er zal met ouders overleggen, als blijkt dat het kind er toch moeite mee heeft.

Omdat een kind al op jonge leeftijd zijn of haar lichaam en seksualiteit ontdekt, is het belangrijk dat het hierover normen en waarden leert. Dit leert het kind bijvoorbeeld door doktertje te spelen of door vragen te stellen over seks. De pm'er beantwoordt vragen altijd serieus en zo goed mogelijk. Maar de pm'er legt het kind wel uit dat er sociale gedragsregels zijn. Een kind mag op de opvang bijvoorbeeld niet bloot rondlopen. De pm'er praat met ouders open over dit onderwerp en respecteert daarbij het geloof, de cultuur en de opvattingen van de ouders.

Op de groep ontstaan groepsnormen en –waarden doordat de pm'er en de kinderen met elkaar praten over leuke of verdrietige ervaringen. De pm'er besteedt aandacht aan de verschillende gebruiken en feestdagen van kinderen uit verschillende culturen. Er wordt afgesproken dat we kinderen respecteren die anders zijn (bijvoorbeeld door een beperking). De pm'er geeft hierin het goede voorbeeld en stimuleert de morele ontwikkeling van de kinderen.

Voor het kind is een conflict een leerzaam moment. Het leert hierdoor morele regels als “samen delen”, “om de beurt” en “slaan mag niet”. En het leert om een oplossing te zoeken voor een

conflict. De pm'er ondersteunt hierin door positief gedrag te belonen. Als kinderen er onderling niet uitkomen, dan zal de pm'er samen met de kinderen zoeken naar een oplossing.

Omgaan met ongewenst gedrag

De pm'er stelt duidelijke regels en past deze toe. Het kind weet hierdoor wat er van hem of haar wordt verwacht. Toch kan het zijn dat een kind ondanks duidelijke en positief geformuleerde regels ongewenst gedrag vertoont. De pm'er gaat als volgt om met dit gedrag:

- Als een kind onschuldig, ongewenst gedrag vertoont, als zeuren en tegenspreken, dan negeert de pm'er dit gedrag.
- Als een kind zich niet aan de regels houdt, dan spreekt de pm'er het kind direct aan. De pm'er doet dit op een positieve en duidelijke manier en benoemt hierbij het gewenste gedrag. Dit kan bijvoorbeeld zijn: "Weet je het nog Rianne? We lopen rustig op de groep".
- Als een kind al is aangesproken op ongewenst gedrag en zich voor de tweede keer niet aan de regels houdt, verbindt de pm'er een consequentie aan het ongewenste gedrag. Een consequentie kan zijn om het kind even (max. 3 minuten) aan de kant te laten zitten of om het een andere activiteit aan te bieden.
- Als een kind ernstig ongewenst gedrag vertoont, zoals fysiek geweld richting andere kinderen, pm'er of spullen, dan zet de pm'er de time-out in. Een time-out betekent dat de pm'er het kind volledig uit de situatie haalt. Het kind kan zo tot rust komen. Bij het inzetten van een time-out vertelt de pm'er aan het kind waarom ze dit doet. Een kind tot 6 jaar krijgt een time-out altijd op de groep. Een ouder kind krijgt de time-out bij voorkeur op de groep, maar als het nodig is in de hal. De time-out duurt maximaal de helft van de leeftijd van het kind in minuten, met een maximum van 3 minuten. Na afloop van de time-out bespreekt de pm'er met het kind wat er misging en welk gedrag beter was geweest.

3.5 Kindvolgsysteem

Om de ontwikkeling en het welbevinden van een kind te volgen, observeert de pm'er het kind elk half levensjaar. Deze observaties worden bijvoorbeeld gedaan als het kind 0,5 jaar, 1 jaar, 1,5 jaar, etc. is. De observaties worden vastgelegd op observatielijsten in het kindvolgsysteem (KVS).

- **0 t/m 4 jaar**

Van een kind van 0 t/m 4 jaar wordt zowel de ontwikkeling als het welbevinden geobserveerd.

De observatielijst ontwikkeling bevat zes ontwikkelingsdomeinen, namelijk: motorische, cognitieve, spraak-taalontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling, spelontwikkeling en zelfredzaamheid. De ontwikkeling op drie opvoeddoelen zoals gesteld in de Wet IKK kan met dit instrument worden bijgehouden. Met deze lijst wordt ook de ontwikkeling van het subdoel van Berend Botjes gemeten: "Kinderen zijn zelfstandig".

De observatielijst welbevinden meet het welbevinden van het kind op de opvang. Door dit instrument is de ontwikkeling op het gebied van opvoeddoel emotionele veiligheid meetbaar.

- **BSO**

Op de BSO maken we alleen gebruik van observatielijsten over het welbevinden. Voor kinderen tot 8 jaar vullen de pm'ers deze lijsten in. Kinderen vanaf 8 jaar vullen zelf een

vragenlijst in en bespreken dit met de pm'er. Na dit gesprekje vult de pm'er ook nog een aantal vragen in.

De ontwikkeling wordt voor de BSO-kinderen niet vastgelegd in het kindvolgsysteem, dit gebeurt namelijk al op de basisschool. Echter kijken de pm'ers wel goed naar de kinderen. Wanneer zij afwijkend gedrag opmerken bij een BSO-kind zullen zij dit bespreken met ouders. Ook kan (in overleg met ouders) contact worden opgenomen met de pedagogisch coach of orthopedagoog van Berend Botje en/of de leerkracht of IB'er van de school. Gezamenlijk kan worden bekeken hoe het kind het beste ondersteund kan worden.

Afwijkende ontwikkeling

Als de scores van een kind op een bepaald gebied afwijken (positief of negatief), kijkt de pm'er naar de stimuleringsstips die worden beschreven in het KVS. Mocht extra, dan wel anders stimuleren op termijn niet blijken te werken of als er andere zorgen rondom het kind zijn dan vraagt de pm'er advies aan haar pedagogisch coach. Als de zorgen blijven dan schakelt de pedagogisch coach de orthopedagoog in. Zij geeft advies en kan waar nodig het kind en ouders adviseren om externe hulpverlening te zoeken. Berend Botje kan helpen bij het zoeken naar een geschikte instantie en/of het aanmelden bij zo'n instantie.

Samenwerking met de basisschool

Een groot deel van onze locaties bevindt zich in een basisschool. Op deze locaties wordt zoveel mogelijk de samenwerking gezocht. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van gezamenlijke thema's en vieringen. Daarnaast kunnen gezamenlijke studiedagen plaatsvinden. Door een goede samenwerking zijn de lijnen tussen de pm'ers en de leerkrachten kort en worden werkwijzen gemakkelijker op elkaar afgestemd. Kinderen die wat meer uitdaging nodig hebben kunnen af en toe meedraaien in de kleuterklas, waar kleuters die het wat moeilijk hebben af en toe tot rust kunnen komen op onze peutergroep.

Wanneer een kind de overstap maakt van het kindercentrum naar de basisschool, dan doet de pm'er een (warme) overdracht naar de basisschool. Er wordt ook, indien van toepassing, een overdracht gedaan naar de BSO. Wanneer een kind naar een andere locatie van Berend Botje gaat of naar een andere kinderopvangorganisatie wordt eveneens een overdracht van het KVS gedaan. In alle gevallen geldt dat de overdracht alleen zal plaatsvinden als ouders hiervoor toestemming geven.

Hoofdstuk 4 Pedagogische subdoelen

Naast de vier opvoedingsdoelen van Riksen-Walraven heeft Berend Botje vier subdoelen opgesteld die wij belangrijk vinden.

4.1 Kinderen zijn zelfstandig

Het eerste subdoel dat we nastreven:

We bieden kinderen de gelegenheid zelfstandigheid te ontwikkelen en zelfredzaam te worden.

Elk kind heeft de drang om dingen zelf te doen en om zelf de wereld te ontdekken. Wij vinden dit een waardevolle eigenschap die gekoesterd en gestimuleerd moet worden. Een kind verdient ruimte, tijd en aandacht om zelfstandig en zelfredzaam te worden. Ieder kind doet dit op zijn of haar eigen manier en in zijn of haar eigen tempo. Als een kind ervaart dat het iets zelfstandig kan, dan groeit het zelfvertrouwen en de trots. Dit stimuleert een kind om het een volgende keer weer zelf te doen en om misschien wel iets nieuws te proberen. Na een positieve ervaring gaat een kind vol zelfvertrouwen nieuwe ervaringen aan.

In de praktijk

Een kind leert het meeste van andere kinderen. Door te kijken, na te doen, te experimenteren en te oefenen leert het veel op het gebied van zelfredzaamheid. Bovendien kunnen kinderen elkaar als de beste motiveren om bijvoorbeeld zelf de schoenen aan te doen of samen de tafel af te ruimen op de BSO. Het groepsgevoel dat ontstaat bij het doen van een gezamenlijke opdracht draagt bij aan het ontwikkelen van zelfstandigheid. Een kind krijgt hierdoor steeds meer vertrouwen in zijn of haar eigen kunnen en in dat van een ander. Het kind beseft dat het zonder hulp zelf of samen met anderen veel voor elkaar kan krijgen.

De pm'er stimuleert de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van een kind. Dit doet zij bijvoorbeeld door het kind zelf iets te laten doen of uit te laten proberen. Daarbij geeft de pm'er het kind de tijd om dit zelfstandig te doen. Ze moedigt aan en vertelt wat het kind kan doen, als het niet in één keer lukt. De pm'er is geduldig en heeft aandacht voor het kind. Ze weet wanneer het kind eraan toe is om iets nieuws te leren. Als het kind er nog niet klaar voor is, zal ze het niet een nieuwe taak aanbieden. Daarom geeft de pm'er gevaarlijk gereedschap of spelmateriaal alleen aan een kind dat hieraan toe is. Een kind groeit van complimenten. De pm'er geeft deze overvloedig als een kind zelfstandig iets heeft gedaan. Het kind wordt hierdoor gemotiveerd om sneller zelfstandig te worden.

De inrichting van de ruimte en het activiteitsaanbod stimuleren het kind eveneens in het ontwikkelen van zijn of haar zelfstandigheid. Op de groep zijn open kasten. Deze kasten staan op kindhoogte, zodat het kind zelf speelgoed kan pakken. Dit speelgoed nodigt uit om zelfstandig te spelen. De pm'er organiseert activiteiten op of net boven het niveau van het kind. Hierdoor wordt het kind uitgedaagd om te leren. Ook bij het inrichten van de toiletten en verschoonruimtes is rekening gehouden met de leeftijd en de mogelijkheden van de kinderen.

4.2 Kinderen zijn uniek

Het tweede subdoel dat we hebben is:

We bieden kinderen de gelegenheid om op hun eigen manier en in hun eigen tempo hun talenten en interesses te ontwikkelen.

De ontwikkeling van een kind verloopt min of meer volgens een vast patroon. Elk kind ontwikkelt zich echter wel op zijn of haar eigen manier en eigen tempo. Een kind ontwikkelt zich in sprongen. Dit betekent dat als het zich ontwikkelt op een bepaald ontwikkelingsgebied, er weinig ruimte is voor de ontwikkeling van een ander gebied.

In de praktijk

De pm'er kent het kind en zijn of haar behoeftes goed. Ze sluit aan bij de ontwikkeling van het kind en past haar omgang met het kind hierop aan. De pm'er weet dat het ene kind veel structuur en stimulatie nodig heeft en het andere juist liever zijn eigen gang gaat.

Een kind is bovendien uniek door de cultuur die het van huis uit meekrijgt. De pm'er staat open voor de culturele verschillen die de kinderen meenemen en respecteert deze. Belangrijke levensgebeurtenissen hebben ook invloed op een kind. De pm'er heeft hier aandacht voor en gaat erover met het kind in gesprek. Ze sluit aan bij de belevingswereld van het kind en heeft oog voor de talenten en interesses.

De pm'er leert het kind om altijd respect te hebben voor een ander. En leert het kind dat het niet uitmaakt of diegene uit een andere cultuur komt of zich op een andere manier ontwikkelt. Anders is niet fout of minder, maar gewoon anders. De pm'er benadrukt de kwaliteiten van het kind en geeft complimenten. Daarbij heeft ze aandacht voor de eigenheid van elk kind. Ze leert het kind waar zijn of haar eigen grenzen liggen en wat de grenzen van de omgeving zijn.

In het kader van dit subdoel adviseren wij ouders om broers en zussen, indien mogelijk, niet op één groep te plaatsen. De beide kinderen krijgen op deze manier meer gelegenheid om zich op hun eigen tempo en eigen manier te ontwikkelen.

4.3 Kinderen zijn nieuwsgierig en leergierig

Het derde subdoel is:

We bieden kinderen de gelegenheid kennis op te doen en inzicht in de wereld om hen heen te verkrijgen.

Een kind is nieuwsgierig naar de wereld om zich heen en doet dat op zijn of haar eigen manier. Een jong kind onderzoekt de omgeving door te kijken, te voelen, te horen en te ruiken. Naarmate een kind ouder wordt en motorisch vaardiger, gaat het een groter gebied verkennen. Het gaat op zoek naar verbanden en wil "theorieën" testen. Zo vergaart een kind kennis over de wereld.

In de praktijk

Om een kind de wereld te laten ontdekken gaat de pm'er samen met het kind op onderzoek uit. Zij vertelt of onderwijst het kind niet, maar gaat juist met het kind in gesprek. Elk kind heeft hierbij een eigen benadering nodig. De pm'er kent de benadering van elk kind goed. Ze ondersteunt het kind in zijn of haar zoektocht, maar leidt het niet.

De ruimte is belangrijk voor een kind om tot onderzoek te komen en te kunnen experimenteren. Een kind vindt verschillende hoeken, materialen en objecten – die het zelf kan bereiken - erg boeiend. De ruimte en het materiaal moeten uitdagen en de nieuwsgierigheid opwekken zodat een kind op onderzoek uit zal gaan. Buiten het kindercentrum zijn ook veel interessante plekken en materialen die door uitstapjes ontdekt kunnen worden.

Een kind heeft interesse in anderen en in waar zij mee bezig zijn. Het observeert andere kinderen en volgt hen in hun spel. Kinderen maken elkaar enthousiast over waar ze mee bezig zijn en delen de kennis die ze hierover hebben met elkaar. Daarbij zal elk kind op zijn of haar eigen manier reageren of onderzoeken. De andere kinderen reageren daar dan weer op. Dit leidt tot een interessant proces.

Overall is iets te leren

Een voorbeeld uit de praktijk: Op een van de kindercentra waren de kinderen veel aan het spelen in de keukenhoek. Het was altijd druk rondom het keukenblok. De pm'ers haalden daarom keukenblokken en kookgerei uit de andere groepsruimten en zetten deze ook op de groep. De groepsruimte werd omgetoverd tot één groot kooklokaal. Er werd flink op los gekookt. Het geluid van potten en pannen inspireerde de kinderen om muziek te maken met het keukengerei. Dus werd meer muzikaal materiaal verzameld, waarmee de kinderen konden spelen. De pm'ers praten met de kinderen over koken. De kinderen vertelden dat ze graag een keer echt wilden koken. Samen bedachten ze welk gerecht ze zouden gaan koken. En ze maakten een boodschappenlijstje. De kinderen mochten mee naar de winkel om boodschappen te doen. Onder begeleiding van de pm'ers kookten ze soep. Terwijl ze samen deze soep opaten vertelde een van de kinderen dat hij een keer in een restaurant had gegeten. Ze bedachten dat ze een restaurant wilden maken en hoe dit eruit moest komen te zien. Er werden menukaarten gemaakt, er kwamen tafelkleedjes en de kinderen leerden servetjes vouwen. Toen de ouders hun kinderen kwamen ophalen moesten ze natuurlijk eerst in het restaurant komen eten, voordat ze met elkaar naar huis konden gaan.

Dit voorbeeld maakt duidelijk hoe kinderen en pm'ers elkaar inspireren. Een onderwerp wordt steeds uitgebreid, de nieuwsgierigheid wordt aangewakkerd en de kinderen leren spelenderwijs van elkaar.

4.4 Kinderen zijn creatief

Het vierde subdoel dat Berend Botje nastreeft is:

Wij bieden kinderen de gelegenheid om ideeën of gedachten te onderzoeken in creatieve uitingen.

Een kind is ongeremd in het uitproberen en combineren van materialen, in het zingen en het ritmisch bewegen. Het heeft veel plezier in het creatief bezig zijn. Een kind heeft creativiteit nodig om zijn of haar ideeën en gedachten te "verwoorden". Het geeft vaak onbewust uiting aan gedachten en gevoelens als het danst, zingt, knutselt of bouwt.

In de praktijk

De pm'er stimuleert een kind om materialen te ontdekken, ritmisch te bewegen en te zingen. En ze zorgt ervoor dat het kind dit ongeremd kan doen. Het krijgt daardoor volop de kans om zich op zijn of haar eigen manier uit te drukken. Het proces van ontdekken en uitproberen is hierbij belangrijker dan het resultaat.

De creatieve en muzikale ontwikkeling gaat bij een jong kind grotendeels vanzelf. Naarmate een kind ouder wordt is het belangrijk dat de pm'er muzikale en creatieve ontwikkelingen blijft stimuleren in alle mogelijke vormen. Een jong kind is nog volledig ongeremd, maar een ouder kind kan onzeker zijn en zich druk maken over wat een ander van hem of haar vindt. De pm'er helpt een kind om deze remmingen los te laten en laat het vooral plezier hebben in wat het doet. Daarnaast stimuleert de pm'er een kind om samen te werken met andere kinderen. Kinderen kunnen elkaar op deze manier inspireren, waaruit mooie dingen ontstaan.

Creativiteit wordt ook gestimuleerd door voldoende ruimte en goed materiaal. Op veel van onze kindercentra zijn daarom aparte ruimtes of hoeken gemaakt waar kinderen creatief bezig kunnen zijn. Dit zijn bijvoorbeeld ateliers, podia of timmerruimtes. Het materiaal varieert van tekenmateriaal, recycle materiaal of restmaterialen van winkels tot goede muziekinstrumenten en verkleedkleden.

Verder bieden wij veel open-eind-materiaal aan. Open-eind-materiaal is speelgoed wat door zijn vorm niet een vastgelegd doel heeft. Een puzzel bijvoorbeeld heeft dit wel. Blokken, lappen stof en dozen zijn open-eind-materiaal. Deze materialen kunnen van alles "worden" en ze stimuleren een kind om creatief te zijn.

Creatief zijn kan op allerlei manieren

Hoofdstuk 5 Ouders

Zodra een kind start op een kindercentrum van Berend Botje, start ook de samenwerking tussen ouders en het kindercentrum. We willen, zoals in de inleiding al is genoemd, een betrouwbare partner zijn voor het kind en zijn of haar ouders. Daarom is het belangrijk dat het contact tussen ouders en kindercentrum goed en vertrouwd is.

De eerste kennismaking vindt plaats tijdens het intakegesprek. In dit gesprek lichten wij onze werkwijze toe en kunnen ouders aangeven wat zij belangrijk vinden bij de opvang van hun kind. We vertellen dan ook wie de mentor van het kind gaat worden en dat dit terug te vinden is in de ouderapp. We leggen uit wat de taken zijn van de mentor. Deze zorgt er onder andere voor dat belangrijke informatie over het kind gedeeld wordt met de ouders en de andere pm'ers van de groep. Daarnaast vult de mentor meestal het kindvolgsysteem in en voert de mentor de 10-minutengesprekken met de ouders. Als een mentor langdurig afwezig is, door bijvoorbeeld ziekte of zwangerschapsverlof, dan zal aan haar mentorkinderen een andere mentor toegewezen worden. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld.

Gedurende de wenperiode zal de pm'er veel vragen stellen over het karakter en de gewoonten van het kind en het gezin. We geven ouders alle gelegenheid om aan te geven wat hun wensen en verwachtingen zijn. Tijdens deze periode zullen we veel afstemmen over wat haalbaar en wenselijk is op het kindercentrum.

Ook na de wenperiode werken we aan goed en nauw contact met ouders. Bij het brengen en/of halen neemt de pm'er altijd even tijd voor uitwisseling van informatie met de ouders. Ze schrijft bovendien dagelijks een verslag over het kind totdat dit één jaar oud is. Wat de groep die dag heeft gedaan en meegemaakt kunnen de ouders zien in de ouderapp. Daarnaast probeert de pm'er elke dag (in ieder geval wekelijks) via de ouderapp een kort dagverslag te sturen over de kinderen ouder dan één jaar. Oudere kinderen schrijven zelf af en toe een stukje voor de hele groep. Als ouders behoefte hebben aan meer informatie of overleg, dan plannen we een gesprek in op een rustig tijdstip.

Na twee maanden houdt de (assistent)locatieleidinggevende of, bij uitzondering, een pm'er een twee-maanden-evaluatie met de ouders. Daarnaast nodigen we ouders minimaal één keer per jaar uit voor een tien-minutengesprek. Tijdens dit gesprek bespreekt de mentor de ontwikkeling (van kinderen tot 4 jaar) en het welbevinden (alle leeftijden) van het kind op het kindercentrum.

Ouders kunnen hun wensen, ervaringen, vragen en kritiek vertellen aan de (assistent)locatieleidinggevende of de pm'er van het kindercentrum. De organisatie gebruikt deze belangrijke informatie om de kwaliteit van de opvang te bewaken en te verbeteren. Algemene vragen en suggesties kunnen ouders ook stellen/geven aan de oudercommissie van het kindercentrum. De oudercommissie adviseert de directie over allerlei zaken rondom het kindercentrum. Om goede samenwerking in stand te houden en kwalitatief goede opvang te kunnen bieden houden wij tevredenheidsonderzoeken onder onze klanten.

We sturen ongeveer vier keer per jaar een nieuwsbrief. Hierin zijn bijdragen van ouders altijd van harte welkom. Daarnaast sturen we in de ouderapp ook regelmatig nieuwsberichten en aankondigingen over geplande activiteiten.

Hoofdstuk 6 Professionaliteit en ondersteuning pm'er

Professionaliteit van pm'er

De pm'er heeft een diploma op minimaal MBO-niveau 3, in de richting van pedagogisch werk. Tijdens de inwerkperiode leest een nieuwe pm'er het pedagogisch beleid en de protocollen. Na deze periode kent de pm'er deze stukken en handelt ernaar. Om de kennis van de pm'er paraat te houden, worden de protocollen tijdens de werkoverleggen besproken. De (assistent)locatieleidinggevende en de collega-pm'ers zorgen ervoor dat de nieuwe pm'er goed op de hoogte is van de werkwijze. Daarnaast volgt een nieuwe pm'er een interne cursus van vier avonden waarin de werkwijze van Berend Botje wordt uitgelegd en de pedagogische visie, het kindvolgsysteem en het omgaan met signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Berend Botje biedt de pm'ers jaarlijks diverse cursussen. Te denken valt aan babygebaren, bewegen in de kinderopvang, communiceren met ouders en VVE-programma Startblokken. We streven ernaar om elke pm'er de cursussen Kinder-EHBO en Bedrijfshulpverlening (BHV) te laten volgen, zodat iedere pm'er EHBO kan toepassen op de kinderen. Daarnaast streven we ernaar dat iedere dag minimaal één pm'er beschikbaar is, in het pand aanwezig of als achterwacht, die bedrijfshulpverlening toe kan passen.

Ondersteuning van pm'er

De pm'ers worden aangestuurd door de (assistent)locatieleidinggevende, cluster- of regiomanager, die onder leiding staan van de pedagogisch directeur. Daarnaast werken bij Berend Botje een aantal orthopedagogen. Zij geven trainingen en adviseren pm'ers met betrekking tot allerlei opvoedingsvragen. De locatieleidinggevend en clustermanagers vervullen eveneens de rol van pedagogisch coach.

Op de groep werkt naast de pm'er soms een vrijwilliger. De vrijwilliger biedt praktische ondersteuning aan de pm'er (zoals bijvoorbeeld het voorbereiden van activiteiten of maaltijden). Daarnaast werkt regelmatig een stagiaire op de groep. Een stagiaire is altijd boventallig. Afhankelijk van het leerjaar voert de stagiaire in meer of mindere mate dagelijkse taken uit, zoals het geven van een fruithapje aan een baby of het organiseren van een activiteit op de BSO. In het stageboekje staat meer informatie over de werkzaamheden van een stagiaire. Elke stagiaire heeft een vaste stagebegeleider met wie zij op de groep staat, echter wordt zij ook begeleid door de andere pm'ers op de locatie. Het pand wordt schoongemaakt door een huishoudelijke hulp of door de pm'ers. Dagelijkse schoonmaakwerkzaamheden worden altijd door de pm'ers gedaan.

Inzet van BBL'ers

Naast reguliere stageplekken biedt Berend Botje ook tweejarige BBL-trajecten aan. BBL'ers draaien het eerste halfjaar van het traject boventallig mee op de groep. Na het behalen van de praktijkexamens mogen de BBL'ers volwaardig op de groep worden ingezet. Zij zijn dan nog wel in opleiding en draaien de groep niet zelfstandig. BBL'ers werken altijd samen met één of meerdere pm'ers. Voor meer informatie zie Protocol Formatieve inzet BBL.

Pedagogisch beleidsmedewerker en pedagogisch coach

De pedagogisch beleidsmedewerker draagt bij aan de voorbereiding, implementatie en doorontwikkeling van het pedagogisch beleid. Het pedagogisch beleid wordt continu doorontwikkeld op basis van de nieuwste inzichten, praktische toepassingen en veranderingen in wet- en regelgeving. In de cao wordt dit werk toegeschreven aan de functie pedagogisch beleidsmedewerker. Deze functie wordt bij Berend Botje uitgevoerd door de orthopedagogen, het hoger management en de directie.

De pedagogisch coach is de spil tussen het pedagogisch beleid en de uitvoering hiervan. Zij begeleidt de pm'er in de uitvoering van het beleid ten behoeve van het verbeteren van de

kwaliteit. Daarnaast geeft de pedagogisch coach bij de pedagogisch beleidsmedewerkers aan hoe de toepassing van het beleid in de praktijk werkt. Zij geeft hierover adviezen ter verbetering van het pedagogisch beleid en de kwaliteit. De rol van pedagogisch coach wordt binnen Berend Botje vervuld door de locatieleidinggevenden, de clustermanagers en de VVE-coaches.

Voor de coaching en de pedagogische beleidswerkzaamheden is in de Wet IKK een minimumaantal uren vastgelegd waaraan een kinderopvangorganisatie moet voldoen. Elk jaar wordt hiervoor in januari het aantal uren bepaald voor dat komende jaar.

Berend Botje heeft op alle locaties, voor beide functies meer dan voldoende uren beschikbaar om te voldoen aan de minima. **Dit is terug te vinden in het Coachplan.**

Hoofdstuk 7 Drie-uursregeling en Achterwachtregeling

Algemeen

Emotionele veiligheid is een voorwaarde voor een gezonde ontwikkeling van een kind. Om deze veiligheid te waarborgen is het belangrijk dat in verhouding tot het aantal kinderen voldoende pm'ers aanwezig zijn. Wij houden ons daarom aan de wettelijk vastgestelde beroepskracht-kind-ratio (BKR). De (assistent)locatieleidinggevende zorgt ervoor dat de BKR continu klopt.

Een kindercentrum mag een aantal uren per dag afwijken van deze BKR. Voorwaarde hiervoor is dat het kindercentrum tenminste tien uur per dag achter elkaar opvang biedt. Voldoet een kindercentrum aan deze voorwaarde dan mag het maximaal gedurende drie uur per dag afwijken van de BKR. Deze regeling wordt de drie-uursregeling genoemd. Tijdens de afwijktijden worden minder (maar minimaal de helft van de) pm'ers ingezet dan benodigd zijn volgens de BKR.

In de praktijk

Op het kindercentrum hebben wij verschillende groepen. Elke groep heeft een eigen dagritme en heeft daarom op verschillende momenten verschillende behoeftes. De drie-uursregeling wordt afgestemd op deze momenten, zodat we zo goed mogelijk aansluiten bij de behoeftes van de groep. De drie-uursregeling kan dus per groep verschillen. De afwijktijden kunnen dus ook per dag verschillen, maar zijn wel iedere week hetzelfde. In de locatiespecifieke bijlage van dit beleid wordt per groep aangegeven **op welke tijden er afgeweken kan** worden van de BKR.

De drie-uursregelingen van de locaties worden, ter goedkeuring, besproken tijdens de vergaderingen van de centrale oudercommissie en de oudercommissies van de locaties. **Ouders kunnen het locatiegebonden Pedagogisch beleid, inclusief de invulling van de drie-uursregeling, inzien in de ouderapp.** De afwijktijden mogen worden aangepast als de groepssamenstelling structureel verandert. Een verandering in de samenstelling kan namelijk invloed hebben op de invulling van de drie-uursregeling.

Vakantiedagen BSO

Op de buitenschoolse opvang houden we ons aan de drie-uursregeling in de schoolvakanties en op schoolvrije dagen. Tijdens deze dagen en de vakanties zijn de kinderen hele dagen op de opvang en is de opvang minimaal 10 uur aaneengesloten open. De afwijktijden tijdens deze dagen zijn terug te vinden in de locatiespecifieke bijlage van dit beleid, **voor ouders inzichtelijk in de ouderapp.** Ook hier wordt niet meer dan drie uur per dag afgeweken.

Achterwachtregeling

Elke kinderopvangorganisatie is wettelijk verplicht om te beschrijven hoe er gehandeld wordt wanneer er gedurende openingstijden van de opvang slechts één pedagogisch medewerker in het pand aanwezig is. Bij Berend Botje is dit vastgelegd in het Protocol Achterwacht.

Het protocol beschrijft zowel de situatie wanneer er één pedagogisch medewerkers aanwezig is o.b.v. het kindaanstal, als de situatie wanneer er afgeweken wordt van de BKR tijdens de drie-uursregeling.

Medewerkers kunnen het Protocol Achterwacht terugvinden op BiBiNet, het intranet van Berend Botje. Voor ouders is deze inzichtelijk in de ouderapp.

Hoofdstuk 8 Wennen en extra opvangdagen

Wennen

Wanneer een kind voor het eerst naar het kindercentrum gaat, of als het wisselt van groep, is dit altijd wennen voor zowel het kind als de ouders. We hebben een wenprocedure om dit proces positief te laten verlopen. Deze hebben we gebaseerd op ervaring en is bedoeld om het kind en de ouders vertrouwd te maken met de nieuwe omgeving. De procedure is ook bedoeld om de relatie tussen kind/ouders en de pm'er op te bouwen. De pm'er geeft veel aandacht aan het wennen van een nieuw kind. Een goede start is namelijk voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van het kind op het kindercentrum.

Voordat het contract ingaat komt een kind al de eerste keer wennen op het kindercentrum. We sturen vooraf altijd een welkomstkaartje. De pm'er zorgt ervoor dat het nieuwe kind op de eerste wendag een eigen bakje heeft voor zijn of haar spulletjes en dat de naam van het kind op de kapstok hangt. Verder hangt de pm'er op de eerste dag een welkomstposter op de deur. De pm'er heeft veel aandacht voor het nieuwe kind en legt aan ouders en kind uit waar alles ligt. De wensen van ouders en kind worden doorgesproken en de pm'er licht de gang van zaken op de groep toe. Bij een jonge baby proberen we om het ritme van thuis, de eet- en slaaptijden, aan te houden. Als dit niet mogelijk is, zoeken we naar een middenweg die werkt voor zowel het kind en de ouders als de pm'er. Naarmate een kind ouder wordt draait het steeds meer mee met het ritme van de groep. De pm'er spreekt met de ouders af hoe laat ze het kind weer ophalen.

De pm'er zorgt ervoor dat het kind op zijn of haar gemak is en laat de ouders afscheid nemen. Om het afscheid zo soepel mogelijk te laten verlopen, doen we dit op de volgende manier:

- Ouder neemt duidelijk afscheid;
- Ouder gaat niet meerdere keren weg of stiekem (kinderen willen duidelijkheid, anders wordt het afscheid onnodig problematisch);
- Het afscheid wordt zo kort mogelijk gehouden. Ouders kunnen altijd later even bellen om de pm'er te vragen hoe het gaat;
- Afscheid nemen wordt volgens een vast ritueel gedaan, bijvoorbeeld doordat het kind samen met de pm'er staat te zwaaien bij de deur.

Bij het ophalen doet de pm'er verslag aan ouders over hoe het wennen is gegaan. Vervolgens wordt samen besloten of het kind extra wendagen nodig heeft of dat het volgens de contractdagen kan komen. Hierbij kijken we altijd naar het kind en zijn of haar behoeftes. We passen het wennen hierop aan. Op deze manier wordt de emotionele veiligheid zo veel mogelijk gewaarborgd.

Bijna geen enkel kind voelt zich meteen thuis in een vreemde omgeving, hier gaat altijd een periode van wennen aan vooraf. De eerste periode doet het kind veel nieuwe indrukken op, de nieuwe omgeving, nieuwe gezichten en andere regels. Het ene kind heeft hier meer moeite mee dan de ander. Het is daarom belangrijk dat ouders tijdens de wenperiode beschikbaar zijn om hun kind op te halen als het wennen wat moeizamer gaat.

Een kind verandert soms van groep, bijvoorbeeld van de baby- naar de peutergroep of van de hele dagopvang naar de buitenschoolse opvang. Ook dan nemen we de tijd om het kind rustig te laten wennen aan de nieuwe groep. Dit doen we vaak door een bekende pm'er mee te laten gaan met het kind als het gaat spelen op de nieuwe groep. Meestal hebben de kinderen tijdens opendeurmoments al kennis gemaakt met de andere pm'ers, de andere kinderen en de nieuwe groepsruimte.

Voor het kind zijn dit waardevolle leermomenten. Het kind leert afscheid te nemen van de bekende pm'er en gaat nieuwe banden opbouwen met de pm'er van de nieuwe groep. Het kind moet zijn of haar plaats 'veroveren' in de nieuwe groep. Daarom houden we bij een overplaatsing, waar mogelijk, rekening met de vriendschappen die tussen kinderen zijn ontstaan.

Extra dag(deel)

Het is mogelijk een extra dag(deel) opvang af te nemen. Ouders kunnen de pm'er vragen naar de specifieke afspraken hierover.

De extra dag vindt bij voorkeur plaats op de stamgroep van het kind. Bij uitzondering kan de opvang op een andere groep plaatsvinden, bijvoorbeeld wanneer de stamgroep op de ruildag gesloten is.

Als de opvang niet op de eigen stamgroep kan plaatsvinden, bespreken we dit vooraf met de ouders. Hierbij kijken we goed naar de emotionele veiligheid van het kind. Vaak kent het kind de pm'ers en de kinderen van de andere groep al van de opendeurmomenten en het spelen in de gezamenlijke ruimtes. Uiteraard houden we de beroepskracht-kindratio in de gaten bij een extra opvangdag.

Ouders kunnen een extra opvangdag aanvragen via de ouderapp. De (assistent)locatieleidinggevende keurt de aanvraag goed of af in de ouderapp.

Extra aandacht zodat we elkaar beter leren kennen

Hoofdstuk 9 Gezonde gewoontes

Berend Botje is medeverantwoordelijk voor de gezondheid van de kinderen die we opvangen. Wij vinden het belangrijk dat kinderen gezonde leefgewoontes aanleren. Gezond leven heeft vele voordelen. Een kind dat gezond eet en genoeg beweegt is minder vaak ziek, kan zich beter concentreren, voelt zich beter en heeft minder kans op overgewicht. Daarom hebben we een aantal uitgangspunten rondom gezonde gewoontes beschreven.

Eten en drinken

Een kind eet en drinkt om ervan te genieten, te groeien en om gezond te blijven. Het leert steeds beter zijn of haar eigen smaak en behoeftes kennen en het kind leert om keuzes te maken. Eten en drinken is ook een gezellig en sociaal gebeuren.

We hebben de volgende uitgangspunten opgesteld over gezond eten en drinken:

- Wij bieden gezond en gevarieerd eten en drinken aan. Dit zijn bijvoorbeeld volkoren producten, gezond beleg, diverse soorten groenten en fruit. We schenken op de locaties alleen water - eventueel op smaak gebracht met stukjes groenten, fruit of kruiden -, thee en (karne)melk.
- Een kind krijgt, baby's uitgezonderd, zoveel mogelijk op vaste tijden eten en drinken aangeboden. Voor het gebit van het kind is het beter om te eten op vaste momenten (maximaal 6 momenten per dag). De tanden worden zo niet te vaak belast. Verder is de structuur en het sociale aspect van samen aan tafel zitten leerzaam voor kinderen. Herhalingen, rituelen en voorspelbaarheid dragen bij aan de emotionele veiligheid van een kind.
- De pm'er geeft het goede voorbeeld en eet zo vaak mogelijk met de kinderen mee.
- We stemmen het voedingsaanbod af op de energiebehoefte van het kind. Een kind kan niet altijd goed aanvoelen of het genoeg heeft gegeten. De pm'er helpt daarbij. Op warme dagen houdt de pm'er in de gaten of het kind voldoende drinkt.
- Het is belangrijk dat we voeding op de juiste manier bereiden en aanbieden. Wij werken daarom volgens de richtlijnen van de hygiënecode voor kleine instellingen. Deze zijn verwerkt in ons protocol 'Voeding en hygiëne'. De GGD controleert hierop.
- Het is belangrijk dat een kind thuis ontbijt. Hierdoor komt de spijsvertering op gang en heeft het voldoende energie voor de dag.
- Bij feestelijke gebeurtenissen (zoals verjaardagen en feestdagen) horen eigen rituelen. Rituelen versterken het gevoel van verbondenheid tussen de kinderen, de pm'ers en de ouders. Een belangrijk onderdeel van een ritueel is vaak het eten en drinken. Als een kind

wil trakteren voor zijn of haar verjaardag, vragen we ouders om een gezonde traktatie mee te geven. De pm'er kan ouders tips geven over gezonde traktaties.

- We serveren op een aantal van onze kindercentra een warme maaltijd. Op deze locaties wordt iedere dag een warme, gezonde en verse maaltijd gekookt en gegeten. De warme maaltijd vervangt de broodmaaltijd. Uiteraard maken we voor kinderen met een dieet, allergie of een geloofsovertuiging een aanpaste maaltijd. Voordat het warm eten is geïntroduceerd op de locaties hebben wij een diëtiste geraadpleegd over het vervangen van de broodmaaltijd door een warme maaltijd. Zij heeft aangegeven dat een gezonde warme maaltijd wel een hogere voedingswaarde heeft dan een broodmaaltijd, maar niet meer calorieën bevat. Het is dus geen probleem dat kinderen 's avonds thuis nog een warme maaltijd eten.

Het warm eten op het kindercentrum heeft veel voordelen. Het geeft ouders veel rust als hun kind op het kindercentrum al goed heeft gegeten. De nadruk van de avondmaaltijd thuis kan hierdoor meer komen te liggen op gezelligheid in plaats van op of het kind wel voldoende eet. Het kind leert gevarieerder eten, want als de andere kinderen iets eten is dit een motivatie om het zelf ook te eten. De ervaring is dat een kind tijdens een gezamenlijke maaltijd op het kindercentrum beter en meer eet dan thuis.

N.B. Het kan zijn dat ouders een andere visie over voeding hebben. De pm'er zal de ouder dan om meer informatie vragen om te kijken in hoeverre hier gehoor aan gegeven kan worden.

Bewegen

Naast gezond eten is voldoende bewegen belangrijk voor een goede gezondheid. Bewegen is van groot belang voor de ontwikkeling van een kind. We stimuleren gezonde beweeggewoonten door een kind dagelijks, meerdere keren, (buiten) te laten bewegen. De pm'er doet dit op een speelse manier, bijvoorbeeld door dansen, klimmen of beweegspelletjes. De pm'er zorgt voor afwisseling tussen rustig en druk spel, makkelijkere en meer uitdagende spelletjes, alleen of gezamenlijk spelen, enz. Ook hierbij geeft de pm'er het goede voorbeeld en speelt en beweegt dus zelf mee.

Mediagebruik

We zijn terughoudend in het gebruik van televisie, computer en andere soorten digitale media. We bieden genoeg activiteiten aan waar een kind zich mee kan vermaken. Het gebruik van media is echter niet volledig te vermijden. Daarom hebben wij een mediabeleid opgesteld waarin specifieke regels en handvatten voor gezond mediagebruik worden beschreven.

Buitenspelen en bewegen is leuk!

Hoofdstuk 10 Voorlezen

(Voor)Lezen is goed voor de ontwikkeling van verschillende ontwikkelingsgebieden. Wij willen kinderen vooral plezier laten beleven aan lezen en voorgelezen worden. Bovendien heeft een kind dat veel voorgelezen wordt daar later veel profijt van. Samen lezen is goed voor het zelfvertrouwen en het maken van contact met anderen. Ook draagt (voor)lezen zeer sterk bij aan de taalontwikkeling van kinderen.

Pedagogisch visie op voorlezen binnen de kinderopvang

In onze pedagogische visie staan vier opvoeddoelen centraal. Deze doelen vertalen we op de volgende manier naar de praktijk:

1. Emotionele veiligheid

Het samenzijn en de herhaling die horen bij voorlezen zorgen voor een gevoel van veiligheid bij het kind. De onderwerpen die in een boek aan bod komen, kunnen bijdragen aan de emotionele veiligheid. Een kind kan zich in situaties en gebeurtenissen herkennen en ervaart het verwerken van emoties op een veilige plek.

Voorbeelden van kinderboeken bij dit opvoeddoel:

- Welterusten... kleine beer
- En nu lekker slapen, Sam!
- Mama kwijt
- Kleine kangoeroe
- Anton kan toveren

2. Persoonlijke competenties ontwikkelen

Voorlezen stimuleert vele persoonlijke competenties zoals de taalontwikkeling, de fantasie en de concentratie. Vooral wanneer een kind een taalachterstand heeft, is voorlezen een zeer waardevolle activiteit.

Voorbeelden van kinderboeken bij dit opvoeddoel:

- We gaan op berenjacht
- Op het potje
- Kleine muis zoekt een huis
- Muis
- Rijmpjes en versjes

3. Sociale competenties ontwikkelen

Tijdens het voorlezen leert een kind om te luisteren naar een ander. Ook ontstaat interactie tussen de kinderen onderling en de pm'er over de onderwerpen uit het boek. Een kind kan vertellen dat hij of zij iets soortgelijks heeft meegemaakt of overlegt met de andere kinderen over een oplossing voor een probleem uit het boek. De gekozen boeken dienen regelmatig als voorbeeld voor gewenst gedrag. Een kind neemt hier een voorbeeld aan.

Voorbeelden van kinderboeken bij dit opvoeddoel:

- Monkie
- Nandi's verrassing
- Kleine bever en de echo
- De dokter
- Wil je mijn vriendje zijn?

4. Eigen maken van normen en waarden

In veel boeken komen verschillende normen en waarden naar voren. De pm'er heeft daardoor een goede aanleiding om hierover te praten en een kind nieuwe normen en waarden aan te leren.

Voorbeelden van kinderboeken bij dit opvoeddoel:

- Kikker en pad
- Mijn trui
- Over een kleine mol die wil weten wie er op zijn kop gepoept heeft
- Kikker en de vreemdeling
- Mag ik in je luier kijken?

We kiezen samen een boek uit en lezen deze

In de praktijk

- De pm'er leest iedere dag voor. Hiervoor is geen vast moment. Dit moment wordt gekozen op basis van de behoeften van de groep.
- De pm'er leest een baby ook voor.
- Op iedere locatie is een goede collectie boeken. Deze collectie is actueel, gevarieerd en past bij de leeftijd en interesses van een kind.
- Op de groep is een geschikte (voor)leesplek. En er is een plek waar een kind zich alleen kan terugtrekken met een boek of waar het samen met een pm'er kan lezen.
- Een kind kan (een deel van de) boeken zelf pakken en de pm'er stimuleert het kind om dit te doen.
- We proberen regelmatig naar de bibliotheek te gaan.
- De voorleescoördinator stimuleert het voorlezen op de groepen. Wij streven ernaar om op iedere locatie een voorleescoördinator te hebben. De coördinator is ook verantwoordelijk voor de boekencollectie, de leesplek en voorleesactiviteiten zoals de Kinderboekenweek. Daarnaast houdt zij zich bezig met interactief voorlezen door middel van vertelplaten of verwerkingsopdrachten bij boeken.
- We besteden aandacht aan de Nationale Voorleesdagen en de Kinderboekenweek.
- Op sommige locaties leest een voorleesvrijwilliger voor aan groepjes kinderen. Ook komt het voor dat leerlingen van de aangrenzende basisschool of kinderen van de BSO de jongere kinderen voorlezen.

- In de werkinstructie Voorlezen staat beschreven hoe een pm'er een goed boek kan kiezen en waar zij op moet letten bij het voorlezen aan kinderen van verschillende leeftijden.
- De pm'er stimuleert een kind om al jong met voorbereidend lezen en schrijven bezig te gaan. Dit kan door een boodschappenlijstje te schrijven in de huishoek en door een prijslijst te maken voor de schoenenwinkel in de themahoek. Zodra een kind ouder is, kan het zijn of haar eigen dagverslag schrijven of samen met andere kinderen of de pm'er een verhaal schrijven.
- De pm'er probeert ouders enthousiast te maken voor voorlezen door onder andere boekentips te geven en in foto's en dagverslagen te laten zien hoe kinderen genieten van (voor)lezen. We hopen ouders te stimuleren om thuis voor te lezen door hen te vragen naar hun ervaringen hiermee. We wijzen ouders op het gratis kindlidmaatschap van de bibliotheek en het programma boekstart (www.boekstart.nl). Anderstalige ouders geven we woordkaartjes, liedjes of boekjes mee naar huis om de taalontwikkeling van hun kind (en henzelf) te stimuleren.
- Waar mogelijk brengen we ouders in contact met de voorleesexpress (www.voorleesexpress.nl).
- We lezen ook een ouder kind voor als ze daarvoor openstaan. Dit kan bijvoorbeeld een spannend verhaal zijn bij een drinkmoment of met een paar kinderen knus op de bank. De pm'er stimuleert een kind om zelf boeken, posters, kranten of folders te maken binnen een thema. Sommige locaties doen mee aan het project "Zwerfboeken". Dit project is met name bedoeld voor oudere kinderen.

Lezen kan overal en is voor iedereen

Digitale prentenboeken

Naast papieren prentenboeken kan er op de groepen ook gebruik gemaakt worden van digitale prentenboeken. Digitale prentenboeken kunnen een aanvulling zijn op de ontwikkeling van de kinderen. Een digitaal prentenboek geeft namelijk door middel van geluid en bewegende beelden een andere beleving dan de traditionele prentenboeken. Het is daarom ook leerzaam voor een kind om eerst naar een digitaal prentenboek te kijken en vervolgens de papieren versie ervan te lezen. Zie het Mediabeleid voor de handvaten rondom het gebruik van digitale prentenboeken.

Hoofdstuk 11 Inrichting

Pedagogische visie op het gebruik van ruimte en materialen

Een rijke speel- en leeromgeving is een belangrijke voorwaarde voor een kind om te experimenteren en te onderzoeken. Het lokt de nieuwsgierigheid van een kind uit. Naast de kinderen en de pm'er is de ruimte, de inrichting hiervan en het aanbod van materialen belangrijk voor de optimale ontwikkeling van een kind. Wij zien de ruimte als derde pedagoog. Aan de hand van de vier opvoedingsdoelen leggen we dit uit.

1. Emotionele veiligheid

In een nieuwe, onbekende omgeving blijft een kind zich in eerste instantie richten op een bekend en vertrouwd persoon. Vanaf deze plek zal het kind de ruimte en de personen rustig observeren. Als hij of zij deze als veilig heeft beoordeeld zal het kind de ruimte langzaam steeds verder gaan verkennen. Wanneer een ruimte rustig en overzichtelijk is biedt dit veiligheid en zal een kind sneller op onderzoek uit gaan.

Een veilige ruimte is voor een kind een ruimte waar het gemakkelijk zijn of haar weg kan vinden. Een kind heeft graag duidelijkheid. De ruimte wordt daarom niet te veel veranderd. Een verandering wordt alleen doorgevoerd wanneer deze echt nodig is. De kinderen worden betrokken bij de verandering. Bij het indelen van de ruimte houden we rekening met het perspectief van de kinderen. Een ruimte die overzichtelijk is voor een volwassene is dit namelijk niet per definitie voor een kind.

Naast veiligheid is persoonlijkheid belangrijk. Op de groep hangen foto's van de kinderen. En vaak is op kindhoogte een familiewand. Daarnaast heeft een kind een eigen bakje voor zijn of haar spulletjes. Deze persoonlijke dingen dragen eveneens bij aan de emotionele veiligheid.

2. Persoonlijke competenties ontwikkelen

We maken de ruimtes uitdagend en stimuleren de zelfstandigheid van de kinderen. De kasten zijn open zodat een kind zelf het speelmateriaal kan pakken. Op deze manier is het niet steeds afhankelijk van een pm'er. Het spelmateriaal en de activiteiten passen bij het leeftijd- en ontwikkelingsniveau van de kinderen op de groep. Ze zijn uitdagend en stimuleren de ontwikkeling.

Een kind moet de ruimte hebben om ongestoord te kunnen spelen en experimenteren zodat het zich optimaal kan ontwikkelen. Op de groep zijn verschillende activiteitenplekken zoals een huishoek, een leeshoek, een bouwhoek en een ontdekhoek.

Timmeren in de timmerhoek en doktertje spelen in de themahoek

Baby-/dreumesgroepen

Op de baby-/dreumesgroepen is vooral op de grond en laag aan de muur veel te ontdekken. De motorische ontwikkeling is belangrijk in deze leeftijdsfase. Er zijn daarom verschillende (afgebakende) ruimtes waar een baby en een dreumes zich veilig en ongestoord kan bewegen. Het spelmateriaal is er vooral op gericht om met alle zintuigen te ervaren en te ontdekken.

Peuter(speel)groepen

Op de peuter(speel)groepen worden kinderen van 2 tot 4 jaar opgevangen. In deze leeftijdsfase verandert het sociaal gedrag van een kind enorm. Waar een jonge tweejarige nog vooral met zichzelf bezig is, speelt een driejarige al veel meer samen met andere kinderen. In de peuter(speel)groepen houden we daarom rekening met beide behoeftes. Er zijn mogelijkheden om rustig alleen te spelen en hoeken waar samen kan worden gespeeld.

In deze hoeken wordt fantasiespel gestimuleerd door naast speelgoed ook echte materialen, zoals een afwasborstel en een vergiet, neer te zetten. Het materiaal wordt op ooghoogte van het kind opgeborgen, in open kasten. Een kind kan zo zelf alle materialen overzien en pakken.

Verticale groepen van 0-4 jaar

Om aan de behoeften van alle kinderen op de verticale groep te voldoen zijn er voor alle leeftijden voldoende speelplekken en plekken waar een kind zich kan terugtrekken. Voor elke leeftijd is voldoende spelmateriaal. Een duidelijk onderscheid tussen jong en oud zorgt voor 'rust' op de groep en daarom zijn aparte afgeschermdе speelplekken gemaakt voor de jongste en de oudste kinderen. Uiteraard laten we de kinderen van verschillende leeftijden ook samen spelen en activiteiten doen. Dit is leerzaam voor een kind en is de meerwaarde van een verticale groep. De groepsruimte wordt zo flexibel mogelijk gebruikt. Daarnaast wordt regelmatig gebruik gemaakt van andere ruimtes, zoals de hal of de buitenruimte.

Buitenschoolse opvang

Naarmate een kind ouder wordt wil het graag meer meedenken over de groepsruimte. Daarom kijkt de pm'er op de BSO samen met het kind naar de verschillende activiteitenplekken. Het kind mag aangeven wat het graag wil. Daarna kijken we of dit gerealiseerd kan worden. Het is voor schoolkinderen belangrijk dat zij een ruime keuze hebben uit activiteiten.

3. Sociale competenties ontwikkelen

De inrichting van de ruimte is van invloed op de manier waarop een kind met andere kinderen omgaat. Als er verschillende speelplekken zijn kan een kind kiezen waar en met wie het wil spelen en komt het tot spel. Hierdoor ontstaan kleine groepjes en hoeven kinderen elkaar niet te storen of in de weg te lopen.

Een kind vindt het prettig om met anderen samen te zijn en ergens bij te horen. Het heeft echter ook af en toe de behoefte om even alleen te zijn. In rust kan een kind nieuwe indrukken en ervaringen verwerken. Maar de drukte van andere kinderen kan hem of haar ook even te veel worden, een rustige plek is dan fijn. Wanneer er ruimte is om alleen te spelen, draagt dit bij aan de kwaliteit van het samenspelen. Een kind leert namelijk om samen te spelen doordat het de kans krijgt om alleen te spelen. Of doordat het de gelegenheid krijgt om te kiezen met wie het wil spelen.

Er zijn dus mogelijkheden voor een kind om zich af en toe aan de groep te onttrekken. We creëren zo'n gelegenheid bewust door in een ruimte meerdere grote en kleine

speelplekken te maken, zodat een kind ergens ongestoord kan zitten of spelen. Of door speelplekken te maken buiten de groepsruimte waar een kind alleen of met een paar anderen kan spelen, bijvoorbeeld in een ruistruimte of speelgang.

In en buiten de groepsruimte zijn verschillende plekken waar kinderen elkaar kunnen ontmoeten, samen kunnen eten en drinken en gezamenlijke activiteiten kunnen doen. Ze kunnen bijvoorbeeld met elkaar in een kring naar een verhaal luisteren.

4. Eigen maken van normen en waarden

Samen met de kinderen zorgen we voor een schone en nette omgeving. De pm'er geeft zelf het goede voorbeeld, een kind leert zo stap voor stap om zelf op te ruimen en respect te hebben voor het materiaal. De ruimte wordt regelmatig opgeschoond. Oude werkjes en foto's maken plaats voor nieuwe. Zo blijft de omgeving up-to-date.

Inrichting van de ruimte volgens Startblokken en Reggio Emilia

Wij laten ons bij de inrichting van de ruimtes inspireren door de opvoedingsdoelen uit de Wet kinderopvang, maar ook door het pedagogisch werkplan van Startblokken en de pedagogische stroming Reggio Emilia.

De ruimte is binnen de visie van Reggio Emilia de derde pedagoog. Deze stimuleert ontmoetingen en uitwisselingen tussen kinderen. Op de groep wordt gewerkt met een thema, dat aansluit op de interesses van een kind. Het thema is terug te vinden in de verschillende hoeken op de groep en de kinderen worden betrokken bij de inrichting hiervan. Tijdens elk thema staat een prentenboek centraal. Naar aanleiding van dit boek wordt een verteltafel ingericht waarop een kind het verhaal kan naspelen.

Een kind speelt het liefst de echte wereld na. Daarom bieden wij zo veel mogelijk echte materialen als spelmateriaal aan. In de huishoek wordt bijvoorbeeld niet gespeeld met plastic pannen en servies, maar met echte pannen zoals die thuis ook zijn.

Naast het echte materiaal bieden wij veel open-eind-materiaal aan. Open-eind-materiaal is materiaal dat de fantasie prikkelt en geen vast doel heeft. Een kind kan met dit materiaal zelf het spel vormgeven. Voorbeelden van open-eind-materiaal zijn eenvoudige materialen als mandjes, bakjes, bekens en dozen. Het aanwezige (spel)materiaal is uitdagend, spannend en dus afwisselend. Voor een kind is er steeds weer iets nieuws te ontdekken en te verzinnen. Ook bij de creatieve activiteiten maken we veel gebruik van open-eind-materiaal zoals allerlei soorten papier en karton, wol, draadjes, knopen, stokjes en restjes stof. In het atelier of de ontdekhoek staan de verschillende materialen geordend; gesorteerd op kleur, grootte en soort. Zo wordt een kind direct uitgedaagd om aan de slag te gaan met alles wat er staat.

Zoveel open einde materiaal om mee te spelen. En bij kerst hoort gourmets dus we gourmets er lustig op los.

Omdat we het belangrijk vinden dat een kind zelf kan kiezen, kan het zelfstandig de materialen pakken en weer opruimen. Het speelgoed staat daarom, op een voor het kind duidelijke manier geordend en mooie manier op kindhoogte uitgestald in de kast. Voor een kind is de hoeveelheid spelmaterialen waaruit het kan kiezen vaak te veel. Daarom bieden we niet te veel spelmaterialen in één keer aan. Een kind krijgt een beperkte keuze. Na een bepaalde periode wisselen we het spelmateriaal zodat er weer nieuwe uitdagingen zijn. In het aanbod houden we rekening met de interesses van de kinderen. Als er op de groep veel bouwers zijn, wordt meer bouw materiaal aangeboden. Materiaal wat niet (meer) interessant is wordt weggehaald.

De pm'er ruimt alle hoeken en ruimten steeds zo op dat het materiaal weer aantrekkelijk wordt gepresenteerd: auto's staan leuk opgesteld in de kast, de huishoek ziet er verzorgd uit en heeft een uitnodigend gedekte tafel met borden en kopjes, de poppen zijn aangekleed en in de bouwhoek staat het bouw materiaal klaar. Bouwwerken van kinderen blijven wel staan, om later mee verder te gaan of aan ouders te laten zien.

We letten bij het inrichten niet alleen op meubilair en speelgoed maar ook op geluid, licht, kleur en geur. Om het geluid prettig te maken worden soms (geïmpregneerde) gordijnen opgehangen en een groot zacht vloerkleed neergelegd. We zijn terughoudend met kleur op de groep. De kinderen en hun werk geven en maken kleur. De wanden zijn daarom licht en transparant. Aan de muur hangen foto's van kinderen van de groep die spelen en ontdekken. Op de groepen hangen ook foto's van thuis, dit draagt bij aan de emotionele veiligheid van een kind. De foto's hangen zo veel mogelijk op ooghoogte van het kind, zodat het hier zelf naar kan kijken.

De ramen op de groep zijn zo veel mogelijk vrij, hierdoor kan een kind gemakkelijk naar buiten kijken. Verder halen we buiten naar binnen. Op de groep zijn altijd wel dingen uit de natuur aanwezig; plantjes, bloemen en kleine beestjes zoals kikkervisjes en slakken.

Voelen op de voelmuur, dat voelt grappig.

Hoofdstuk 12 Open deuren

Berend Botje wil een kind een plek bieden waar het zich prettig en veilig voelt en waar het de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen op zijn of haar eigen manier. Een veilige basis waar een kind zich kan ontspannen en zichzelf kan zijn, is een voorwaarde voor het realiseren van de pedagogische doelstellingen. Deze veilige basis bieden we door vaste groepen, waar vaste pm'ers en vaste kinderen aanwezig zijn. Daarom vinden wij het belangrijk dat een kind een eigen stamgroep heeft.

Een kind heeft echter niet alleen behoefte aan veiligheid. Uitdaging is ook belangrijk om zich prettig te voelen en te kunnen ontwikkelen. Een kind heeft behoefte aan ruimte om te onderzoeken en aan zelfstandigheid die past bij zijn of haar mogelijkheden en ontwikkeling.

Hele dagopvang

We komen tegemoet aan de behoefte om uitgedaagd te worden door regelmatig de deuren van de verschillende ruimten open te zetten. Een kind kan zo de andere ruimten ontdekken. In de verschillende ruimten worden activiteiten aangeboden die aansluiten bij de behoeften van een kind. In de hal kan het bijvoorbeeld rennen en klimmen, terwijl het op de groep kan knutselen. Binnen het opendeurenbeleid houden we zoveel mogelijk rekening met de behoeften van een kind. Omdat de pm'er het kind goed kent en observeert, weet zij of een kind eraan toe is om zijn of haar wereld uit te breiden en om te gaan ontdekken buiten de groep. Het initiatief ligt bij het kind en niets is verplicht.

De deuren staan niet op een vast moment van de dag of week open. De pm'er kijkt naar de behoeften van het kind en overlegt hierover met haar collega's. Er zijn wel vaste momenten op de dag die een kind op zijn of haar eigen stamgroep doorbrengt. Zo start een kind de dag met een gezamenlijk eet- en drinkmoment op de stamgroep. Ook de lunch en een eet- en drinkmoment in de middag worden gezamenlijk op de stamgroep gedaan.

Als zich tijdens een opendeurenmoment veel kinderen verzamelen in één ruimte, maken de pm'ers afspraken wie zich over deze kinderen ontfermt zodat de beroepskracht-kindratio niet wordt overgeschreden.

Een ouder kind krijgt, naast het opendeurenbeleid, regelmatig de gelegenheid om buiten zijn of haar stamgroep te spelen of een extra activiteit te doen. Op een aantal locaties zijn 3-plusgroepen gevormd. Op deze groepen worden in de ochtend (of een deel daarvan) extra activiteiten aangeboden die passen bij deze leeftijd en ontwikkelingsniveau. De activiteiten worden zoveel mogelijk door dezelfde, vaste pm'er georganiseerd zodat een kind zich vertrouwd en veilig voelt. De pm'er kijkt per kind of het toe is aan en interesse heeft voor deze activiteiten.

Buitenschoolse opvang

Op de BSO heeft een kind alle vrijheid om gebruik te maken van andere ruimten dan de groepsruimte. Een kind kan (na toestemming van de pm'er) gebruik maken van bijvoorbeeld het atelier, de gang of de buitenruimte. Soms mag een kind van de BSO naar een groep met jongere kinderen om hier bijvoorbeeld voor te lezen. Als op een locatie meerdere BSO-groepen zijn, overleggen de pm'ers van de groepen goed over wie wanneer gebruik maakt van de gemeenschappelijke ruimtes. Ook met de kinderen worden hier afspraken over gemaakt.

Het kan voorkomen (voornamelijk in de vakanties) dat de BSO-groepen gezamenlijk activiteiten ondernemen of dat juist op elke groep een andere activiteit wordt georganiseerd. Het kind kan in het laatste geval kiezen wat het wil doen. De pm'er houdt hierbij altijd rekening met de BKR en de emotionele veiligheid van de kinderen.

Hoofdstuk 13 VVE Startblokken

Berend Botje biedt Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) aan op de meeste locaties. Het VVE-programma is gericht op de ontwikkeling van kinderen en het opdoen van specifieke kennis en vaardigheden. Het programma richt zich in het bijzonder op een kind dat extra ondersteuning nodig heeft. Dit is bijvoorbeeld een kind dat anderstalig is of een kind met een ontwikkelingsachterstand.

Startblokken

We werken met het meerjarige VVE-programma Startblokken van Basisontwikkeling. Een kind volgt dit programma de eerste twee tot vier jaar bij Berend Botje en vervolgens nog twee tot vier jaar op de basisschool.

In het programma Startblokken ligt de nadruk op taalontwikkeling en spel. Daarnaast is er uiteraard aandacht voor de andere ontwikkelingsgebieden. De werkwijze van Startblokken zit verweven in de werkwijze van de pm'er. Het is dus niet een programma dat er af en toe bij wordt gepakt. Startblokken komt bijvoorbeeld ook naar voren in de dagelijkse handelingen, in gesprekken met een kind en in het samenspel.

Vanuit de Startblokken-werkwijze speelt de pm'er regelmatig met een klein groepje kinderen. Meestal doet ze dit in de vaste groepsruimte en soms gaat de pm'er naar een andere ruimte of naar buiten. Uiteraard kan dit alleen als de sfeer op de groep rustig is.

Meer informatie over VVE-Startblokken is te vinden in het VVE-beleid.

Thema "Wij gaan trouwen" en thema "Wij zijn dierenarts"

Bronnen

Context Kinderopvang (2008). Notitie Context Kinderopvang.

Edwards, C. Gandini L. en Forman G. (1998). De honderd talen van kinderen: De Reggio Emilia-benadering bij de educatie van jonge kinderen. Utrecht: Uitgeverij SWP.

Fukkink, R (2017). Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Geus, A.J. de, Wijn, J.G. en Ross-van Dorp, C.I.J.M (2004). Wet kinderopvang. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Gordon, T. (1970). Luisteren naar kinderen: De nieuwe methode voor overleg in het gezin. Baarn: Tirion.

Hoex, J. (2004). Pedagogische kwaliteit op orde: een ordeningsinstrument voor het opstellen of bijwerken van pedagogisch beleid. Alkmaar: NIZW.

Janssen-Vos, F. en Pompert, B. (2003). Startblokken van Basisontwikkeling. Een goed begin voor peuters en jongste kleuters. Assen: Koninklijke van Gorcum.

Liempt, I. van en Hoekstra, E. (2011). Ruimten maken voor nul tot vier jaar. Over het inrichten van kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Liempt, I. van en Hoekstra, E. (2011). Ruimten maken voor vier tot twaalf jaar. Over het inrichten van kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

MO groep kinderopvang, de Branchevereniging en Boink (2009). Verantwoorde kinderopvang: verder stappen naar de toekomst. Convenant kwaliteit kinderopvang.

Marx, H., Marx, G. Pluut, J. (2008). Kijk, vergelijk en verrijk. De ontwikkeling van je kind van 0 tot 12. Utrecht: Spectrum.

Meeuwig, M., Schepers, W. & Werf, T. van der (2007). Sporen van Reggio: een introductie in de sporen-pedagogiek. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Riksen-Walraven, J.M.A. (2000). Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang. Oratie faculteit der maatschappij en gedragswetenschappen. Amsterdam: UvA.

Singer, E. en Kleerekoper, L. (2009). Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.

Verhulst, F.C. (2008). De ontwikkeling van het kind. Assen: Van Gorcum.

Vroom, M. (2016). De ruimte als pedagoog. In Management Kinderopvang, oktober 2016.

Bijlage 1 Locatiegebonden werkplan

Het locatiegebonden werkplan van alle locaties van Berend Botje is op te vragen bij de (assistent)locatieleidinggevende en terug te vinden op BiBi Net.